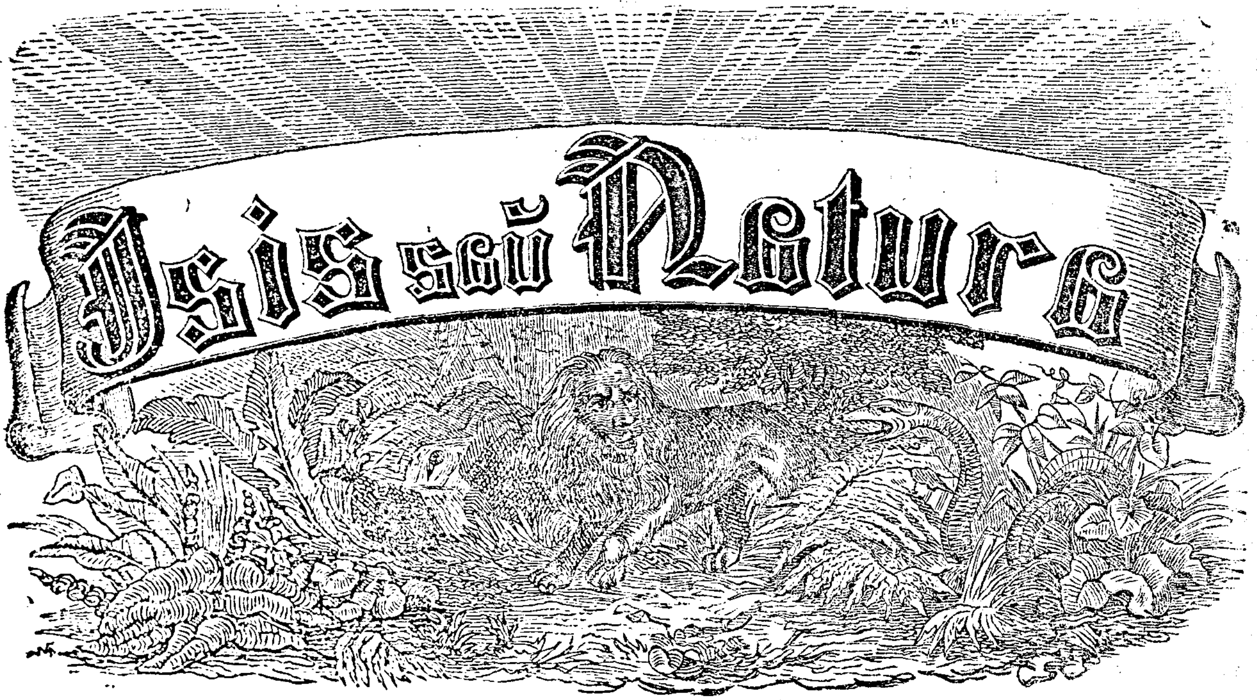

JURNAL

ПЕНТРȢ РЕSПÎНDІРЕА ШТІІНЦЕЛОРȢ НАТȢРАЛЕ ШІ ESAKTE, ÎN TOATE KЛASELE.

Редіцеатȣ

de

PROFESOR DOCTOR IULIU BARASH.

№ 26. (Anȣлȣ алȣ dȣoiлea) Бȣкȣрештї Iȣлie 8, 1857.

Despre smintipe în релацiȣnea eї кȣ чestiȣniлe жȣрidiче.

Артікoлȣлȣ IV. Monomania.

Ideiле fiкse але oameniлopȣ monomaniaчї opї zminliцї din monomanie, sint foapte dibepse; къчї întp'adeвъpȣ кîte ideї sîntȣ în лȣme, atîta feлȣpї de ideї fiкse поate sъ eкziste, însъ oamenii de штiinцъ aȣ клasatȣ aчeste difepite fopme, în tpeї fopme fondamentaле, adiкъ: 1-iȣ *monomaniea mъpimeї.* Aчештї zminliцї 'шї imaцinъ къ sîntȣ ніште fiinцe mapї, opї къ sîntȣ peцї, ministpi шi кiapȣ Dȣmnezeȣ. 2-лea. E*potomaniea* saȣ maniea ȣnȣї amopȣ nepaцionaвiлȣ s. e. кîndȣ вestitȣлȣ sкȣлntopȣ Zaiksis s'a amopezatȣ кiapȣ de statȣiле de пiatpъ, кape a fъкȣtȣ кiapȣ eлȣ însȣшї, прекȣmȣ ziче Doктopȣлȣ Цimepmanȣ; къ ȣniле din кълȣгъpiцe eкzaлtate în seкȣліле mediane, s'a amopezatȣ de imaцina sfinцiлopȣ; 3-лea *Monomaniea кȣ simцipe nepaцionaвiлъ*; ла asemenea oamenї, жȣdeкata лopȣ este depanжatъ нȣmaї întp'ȣnȣ пȣнктȣ, fiindȣ къ ȣnȣ simцȣ din але лopȣ este depanжatȣ; s. e. ȣniї aвîndȣ концestiȣnї în ȣpeкї i se пape къ aȣde ніште sȣnete, aпoї кînd aчeastъ stape цine mȣлtȣ timпȣ, omȣлȣ поate sъ zminteasкъ шi i sъ пape, opї къ aȣde вaлȣpiле mъpi, вътîndȣ кȣ fȣpie, шi eлȣ sъ afлъ în miжлoкȣлȣ mъpiї пe o кopaвie, opї къ *aȣde o mȣzікъ* чepeasкъ de înцepȣ, шi eлȣ este în Пapadisȣ, opї къ aȣde глasȣл stpeinȣ, пapкъ de oamenї mopцї de mȣлtȣ, кape вopвeskȣ кȣ dinsȣ, шi чeлe-лaлte. Este чeлeвpȣ în paпoptȣлȣ aчesta, istopia ȣnȣї saвantȣ mape, N. кape a tpъitȣ dъȣnъzї în Беpлinȣ. Eлȣ, dȣпъ чe a skpisȣ o mȣлцime de oпȣpї filosofiче, în кape a demonstpatȣ къ нȣ esziстъ нiчї stafie, нiчї ȣnȣ feлȣ de sпeкtpȣ saȣ

морџї fiindȣ în комȣnікаціȣне кȣ чеї вiї, îndatъ елȣ а începȣtȣ съ zікъ, къ веde пъ морџї, къ аȣde кіарȣ гласȣріле лорȣ, къ ворбескȣ кȣ dînsȣ, шi ч. Medічі въzîndȣ ачеаsta, аȣ кȣnoskȣtȣ къ Monomaniea ачесtȣї fiлosofȣ, провіне, нȣ din sкімбареа ideілорȣ сале, чі de конџестіȣне ла капȣ, продȣсъ *прін tрînшії*; 'ia пȣсȣ кîte-ва ліпіtорї ла локȣлȣ кȣnoskȣtȣ ȣnde съ fаче tрînшії, шi iatъ къ tоцї sпектрії шi морџії s'a fъкȣtȣ невъzȣцї, нȣmaї аȣ dapanжatȣ пе бietȣлȣ Sabantȣ. Sîntȣ мȣлцї Monomaniaчї кȣ simџірea înteріоръ stрікатъ, каре аȣ idee foapte бiзаръ, s. e. къ о пасъре ръпіtoape шаde în креері лорȣ *шi тъпîнкъ, саȣ къ пічоареле лорȣ sîntȣ de stіклъ*, шi кîndȣ ва чіне-ва съ se апропіе de dînшії începȣ съ stрiџе кȣ о mape anksielate: Domnȣле, te рогȣ нȣ te апропіа de пічоареле меле, fiindȣ къ о съ ле спарџї. Sîntȣ іаръ ніште monomaніачї ла каре simџȣлȣ веdеріі este depanжatȣ; ачештї oamenї аȣde лȣкрȣ каре нȣ esзistъ; de мȣлте орї кîndȣ съ презентъ чіне-ва кіарȣ din amічії лорȣ нȣ'лȣ кȣnoskȣ шi'лȣ іаȣ dpentȣ персoana каре formeazъ база fіксеї лорȣ ideї. S. e. ȣнії zmіtіцї 'шi імаџінъ къ sîntȣ гоніцї de інаmічі sînџерошї, каре ворȣ s'ъї оmоаре, апої пе орї-че omȣ каре asemenea zmintitȣ веde, поаte съ'лȣ іa dpentȣ ачестȣ inamiкȣ імаџінаtȣ, съ арȣнкъ песте dînsȣлȣ шi'лȣ aтакъ, поаte съ шi'лȣ omoape sȣntȣ кȣвîntȣ къ съ апъръ de інаmікȣлȣ съȣ каре'лȣ гонеште, iatъ кȣmȣ шi аічеа tрiбȣналȣл поаte съ fie кemаtȣ a osîndi пъ ȣнȣ asasimȣ кремінелȣ, каре întp'adeвъpȣ нȣе віноват fiindȣ къ нȣ штіе însȣшї че fаче, къчї simџіȣріле сале sîntȣ depanжate шi'ї презентъ inamічі ȣnde нȣ sîntȣ. О съ авемȣ *оказіȣне maї пе ȣрmъ* a чіта ȣn esemплȣ.

Ера ȣнȣ опȣ глоріosȣ алȣ ȣнора medічї modepnї каре, în лȣкръріле лорȣ шi în stȣdiiле лорȣ, аȣ върsatȣ о лȣмінъ mape асȣпра ачесtорȣ чеstiȣnї комплікаte шi atîtȣ de importante în жȣрisdікціȣнеа кріміналъ; întр'ачештї medічї psixiatip (adiкъ medічії боалелорȣ zmintipeї) вomȣ чіта аічеа *нȣmеле* de Xenke, Xainpotȣ, Mende, Мéкелȣ, Клаinȣ, Платnepȣ, шi ч. in Џермания; апоï în Франца аȣ stрълȣчітȣ Пінелȣ, Eskipолȣ, Жорже, Флеpȣсȣ, Leurelü Fалpetȣ, Morcau, шi maї кȣ seamъ вestitȣлȣ Opfiла. Ачестȣ дȣпъ ȣpmъ împapte Monomania în дoȣъ sпеце, adiкъ în Monomanie pezonantъ, шi în Monomanie instinктівъ. Eatъ кȣmȣ deskpie Opfiла difepiteле карактере ла ачесtе difepite sпеце.

Ла Monomania pezonatъ, zіче Opfiла, ideea fікsъ este, ка съ zічемȣ аша, о консекȣенцъ лоџікъ din ніште алте ideї шi премise.

Кîndȣ ар кончеda чіне-ва zmintitȣлȣї веpitatea ачесtорȣ ideї прімiтiве саȣ премise, о съ fie sілitȣ a zіче къ *zmintitȣлȣ* a ȣpmatȣ în консекȣенцъ кȣ ачеsтe ideї. Asemenea zminтіцї комitȣ ніште кріме кȣ sînџе рече, întрeбȣінцеzȣ фелȣрімї de лȣкрърї foapte інџеніoase, шi вікленіе foapte комплікаtъ ка съ а*жȣнгъ ла skопȣлȣ лорȣ; апоï* дȣпъ че a *комisȣ* кріma, нȣ'ї паре ръȣ, нічї нȣ se къеште, din контра репетеазъ tȣtȣрорȣ къ a комisȣ ачеstȣ aктȣ шi кіарȣ съ лаȣдъ къ 'ла fъкȣtȣ. Eatъ sпре es. ȣнȣ omȣ monomaniaкȣ каре 'шi імаџінъ къ Dȣmnezeȣ 'ла tрimisȣ пъ пъmîntȣ ка съ *попȣлеze* Парadisȣ кȣ oamenї бȣнї; ачестȣ omȣ, кȣ sînџе рече merџе шi omoapъ о fатъ mікъ, шi кîndȣ îлȣ întreabъ чіне-ва: de че fачї asta? zіче елȣ: sîntȣ înкредінцаtȣ къ fata ачеasta *kpeskîndȣ* o se fie о персоанъ pea; dapȣ орї кȣmȣ, о съ se лȣпtе кȣ пасіȣніле реле; maї віне о omорȣ aкȣmȣ шi о skапȣ de ачеsтe лȣпtе шi tentaціȣнї diaволіче шi о tрімiцȣ dpeantъ ла Парadisȣ în іночентца еї. Чіне поаtе тъгъдȣї къ кріma ачеasta нȣ este efектȣлȣ ȣнеї гîndірї шi резȣлtatȣлȣ ȣнȣї шірȣ de ideї, легате ȣна кȣ alta кȣ о консекȣенцъ лоџікъ?; însъ аічеа премiiселе саȣ ideile прімiтiве, каре servъ dpentȣ базъ, sîntȣ eponate; къчї nimenї нȣ este tрimis аічі пъ пъmîntȣ de кътре черȣ, sпре a попȣла Парadisȣ; апоï нічї ȣнȣ omȣ нȣ требȣе съ кȣteze a пpeзіче вііtорȣлȣ ȣнȣї алȣ omȣ, daка ва fi пъкъtoсȣ саȣ нȣ, astea sîntȣ kestiȣnї провеdенціале іаръ нȣ але oamenілорȣ.

Ȣn алȣ esemплȣ d'o кріmъ продȣсъ прінtр'о Monomanie pezonatъ, este fапtа ȣрmътоape, каре s'a întîmплаtȣ de кȣрîndȣ în Џермания. О fатъ de цъpanȣ, о персоанъ foapte onestъ, іȣбitoape пъpінцілорȣ еї каре a авȣtȣ totȣ-d'aȣna о конdȣitъ foapte лъȣdatъ, îndatъ este прінsъ de о eksaлtаціȣне реліџіоасъ імаџінîndȣ'шi: къ пърінцї еї sîntȣ прада diaволȣлȣї, fiindȣ къ съ окȣпъ кȣ лȣкрърї пъmînteштї, adiкъ: кȣ îngrijіpea кîтпȣлȣї ш'а касеї шi нȣ съ окȣпȣ кȣ ръ-

гъчіȣnea toatъ zioa. Fata aчeasta, în eксaлtaцiȣnea eĭ, a хotърîtȣ ка съ арзъ каsa пърінцілорȣ кȣ toatъ авереа лорȣ, къчĭ în aчestȣ кіпȣ eĭ пе maĭ авîndȣ съ se окȣпе кȣ каsa шi кîmпȣ, вор fi siлiцĭ a пetрече toatъ zioa кȣ рȣгъчіȣnea шi кȣ aлte лȣкрȣрĭ черешtĭ. Дȣпъ че fata a пetрекȣtȣ doȣe ziле nemîнкatъ, s'a кȣлкatȣ пъ подȣ kaseĭ în finȣ ȣnde a aȣzitȣ конверzaцiȣnea пъріnцiлорȣ кȣ sȣрорiле eĭ, ворбindȣ кiар de dînsa кȣ o esпрesiȣne de dрaroste, къ пȣ шtie че s'a fъкȣtȣ, ш. ч. Ea пъ de o парte плîнгîndȣ soapta nenoрочitъ a пърінцілорȣ, каре ea însъ'шi a прегъtito, iар пъ de aлtъ парte fiindȣ împinsъ de Monomania eĭ реліцioasъ, a скъпа пъ пърінцiĭ eĭ din гiаръле diaволȣлȣĭ, a datȣ fокȣ în подinъ, a апrinsȣ каsa; însъ ea a скъпatȣ. Ла черчetaрea кріmіnaлъ каре s'a fъкȣtȣ кȣ dînsa, n'a tъгъdȣitȣ nічĭ de кȣmȣ fапtа eĭ, în контра s'a лъȣdatȣ къ прin aчeasta a скъпatȣ пъ пърінцiĭ eĭ de кondamnaцiȣnea infернȣлȣĭ. Чine poate tъгъdȣ къ aчeastъ fatъ пînъ акȣmȣ бȣнъ, iȣбitoaре пъріnцiлорȣ, oneste шi пioasъ, пȣ поate fi прівітъ ка ȣn fъкъtорȣ de рътȣ ordinарȣ каре дъ fокȣ ȣneĭ kase? Чine поate tъгъдȣi къ ȣnȣ tрiбȣnaлȣ кondemnîndȣ aчeastъ fatъ ка пentрȣ o кrimъ комisъ, пȣ ва комite însȣ'шi o nedрeptate, d'a кondamna o fiinцъ ȣmanъ пentрȣ o fапtъ ȣрmatъ пȣ din реа кȣцetaре, nічĭ în презенца ȣneĭ воinцe лiбере, базatъ пъ ȣnȣ рaцionamentȣ съnъtosȣ, чi din контра, fапtа aчeasta fiindȣ базatъ пъ nішte ideĭ грешite neрaцionaбiле; прin ȣрmaре тъкарȣ къ persoana aчeasta în toate челелalte лȣкрȣрĭ, пȣ se аръta ка o zmintitъ шi кiар în пȣnереа în лȣкраре a aчeшtiĭ fапte, a арътatȣ ȣn шірȣ de ideĭ шi de акцiȣnĭ întокmaĭ ка o persoanъ sъnъtoasъ; кȣ toate aчestea ia ера zmintitъ, воinцa eĭ neлiберъ, прin ȣnmaре ea пȣe кȣлпабiлъ пentрȣ aчeastъ кrimъ.

Iatъ ȣn пȣnкtȣ de ведере foapte deлiкatȣ пentрȣ ȣn tрiбȣnaл кореккціonaлȣ; o съ авеmȣ oкaziȣne a ворбi шi în арt. viitорȣ de aлte asemenea fапte maĭ комплiкate шi maĭ кȣрioase.

Шерпе sȣгîndȣ цiцe!

Дрentȣ кȣрiositate, пȣnemȣ aічĭ o disпȣta întре doȣe жȣрnaле шtiinцifiче шi serioase în рапортȣлȣ кестiȣneĭ: дакъ шерпiĭ sîntȣ în stаре sъ sȣгe лапtе din цiцe, saȣ пȣ?

Жȣрnaлȣлȣ шtiinцifiкȣ англeзȣ Athenaeum (din N. 1528, faцa 175) копрinde ȣn рапортȣ шtiinцifiкȣ, asȣпра ȣneĭ dame din Luisiana (în Statȣрiле ȣnite) каре, în toate nопцiле ера візitatъ d'ȣn шарпе каре iĭ a sȣптȣ лапtе din цiцe în somnȣ шi кîndȣ s'a sкȣлatȣ dimineaцa, a гъsitȣ цiцeлe eĭ гoaлe. Ȣn aлtȣ жȣрnaлȣ англeзȣ anȣme "Reviever„ пȣ ва съ креазъ aчestea, zікîndȣ: конstрȣкцiȣnea гȣреĭ ȣnȣĭ шарпе este fъкȣtъ ast-feлȣ, în кîtȣ aчestȣ рeпtiлȣ, тъкар dакъ ар авеа гȣstȣ ла aчeastъ оnерaцiȣne, totȣ n'арȣ пȣtea sъ o fакъ. Ла каре ръsпȣnde ȣn артiколȣ în Athenaeum de ла 28 Maiȣ, ȣnde ȣn Sпaniолȣ se esпrimъ în modȣлȣ ȣрmътoрȣ: Am кълъtoritȣ în Ameрiка mȣлцĭ anĭ; am fostȣ miĭ de miле depарte din Luisiana, întре oamenĭ каре n'aȣ авȣtȣ nічĭ o idee de esistenцa Statȣрiлорȣ ȣnite. Ла aчeшtiĭ oamenĭ, am гъsitȣ foapte реsпînditъ кrediнца къ шеарпеле fȣгъ лапtе, ast-feлȣ. Каsеле în цeneре sîntȣ акоlo foapte sлабe, плinе de гъурĭ шi кръпътȣрĭ прin каре шерпiĭ potȣ преа бine sъ intre în kase. De aчeea doiчiле шi mȣmeлe каре daȣ цiцe копiiлорȣ лорȣ, tръeскȣ totȣ-d'aȣna акоlo întр'o mаре anksietate temîndȣ-se ка sъ пȣ vie шерпiĭ noaпtea ка sъ'ĭ sȣгъ лапtеле. Am ворбitȣ акоlo (zіче sпaniolȣлȣ) кȣ o moieре foapte înцeлeantъ шi mia deкларatȣ къ ea însъшi ера mȣлtȣ timпȣ візitatъ noaпte d'ȣn шарпе каре venea ла dînsa în patȣ шi iĭ sȣцea лапtе în somnȣ fъръ ка ea sъ simцъ чева de aчeasta, saȣ sъ se deшtepte; апоĭ dimineaцa кîndȣ s'a sкȣлatȣ, a гъsitȣ цiцeлe гoaлe шi копiлȣл eĭ n'a авȣtȣ че se sȣгъ. Aшa a tрeкȣtȣ mȣлtȣ timпȣ шi n'a пȣtȣtȣ sъ se esплiче de че'ĭ lipseшte лапtеле din цiцe, шi ера în чea maĭ mаре întristаре, къчĭ копiлȣл eĭ din липsa nȣtрireĭ, a înчепȣtȣ sъ se болпъвeaskъ. Dарȣ пe ȣрmъ s'a întîлnitȣ кȣ o amiкъ каре a бъnȣitȣ d'ȣn шарпе nокtȣрnȣ, a пъzitȣ întр'o noaпte шi a prinsȣ пe шарпе шi л'a omoritȣ; dȣпe

каре, femeea нѫ s'a маї вѫітатѫ de лinsipea лаптелѫї în цiцѫ dimineaцa. Totѫ ачешtї oameni miaѫ zisѫ кѫ de мѫлте орї сѫ веде аколо кiарѫ zioa, кѫ шерпiї ѫмблѫ dѫпѫ вачiле din кîмпѫ шi ле сѫгѫ лаптеле din цiце. Че е de mipape, ziче Athenaeum кѫ шарпi сѫгѫ цiце, кîndѫ е шtiѫtѫ кѫ ѫn шеарпе поаtе сѫ sпаргѫ ѫn oѫ шi сѫ сѫгѫ zeama лѫї? Орї кѫmѫ, este foapte кѫpios, este o idee foapte рѫспîndiтѫ шi комѫне маї ла тоцї попѫлiї, кѫ шарпеле este лакѫmѫ dѫпе лапtе; de ачеа ѫнiї нѫ беаѫ лапte каре а рѫмаsѫ ноапtеа întр'ѫнѫ basѫ deskoпepiтѫ.

Планta de бѫmбакѫ.

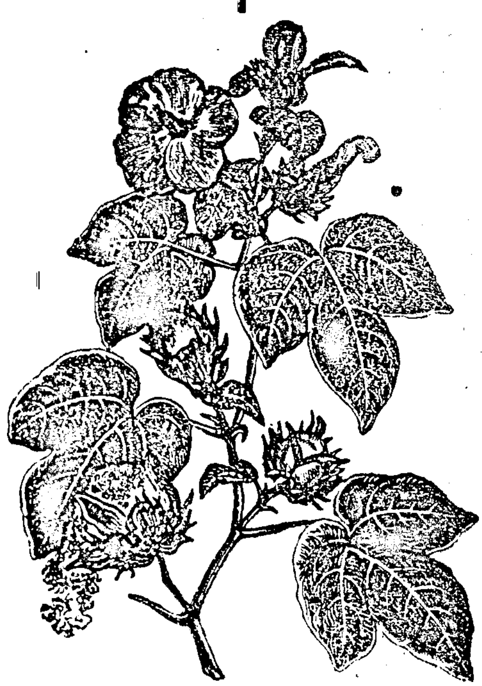
Întpe непomepoaseлe продѫкцiѫнї але регнѫлѫ вецеtалѫ, нѫ este ѫна поаte каре s'ар пѫtea пѫне în компарацiѫне кѫ ачеаstѫ плантѫ în рапортѫлѫ фолосѫлѫї. Ѫнѫ mape нѫмѫрѫ de арбѫрi, de тѫfe, шi de iарбѫ sînтѫ întр'адевѫрѫ konsakpate ла нѫtpipea омѫлѫї, dар eszistѫ пѫцiне планtе каре'ї даѫ matepie de îмбрѫкѫminte. Întpe челе dѫпе ѫрmѫ тpебѫе сѫ пѫнемѫ în рангѫлѫ dintîiѫ *планta de бѫmбакѫ.* Кiнiпa шi iнѫ, каре se кѫлtiвѫ în пѫрцiле речї шi temnepate але Европеї, прокѫрѫ întр'адевѫрѫ pесѫpse марї oamenілорѫ пенtpѫ îмбрѫкѫmintea лорѫ шi întpeцinepea маї мѫлtорѫ apte; dapѫ aчеste планte чере о операцiѫне лѫнгѫ шi комплiкаtѫ пînѫ кîndѫ сѫ skoate dintр'înseле fipѫ de ѫрziтѫ, пѫ кîndѫ în планta de бѫmбакѫ, matepia fipѫлѫї este rata, din mîna natѫpiї; de ачееа кѫлtѫpa еї este рѫспîndiтѫ песte toate клiмеле калde în kontinentѫлѫ ноѫ шi векiѫ шi ачеаstѫ кѫлtѫрѫ а продѫsѫ акѫmѫ о мѫлцime de sпеце

Планta de бѫmбакѫ saѫ *Kotonieрѫлѫ.* (Gossypium L.) este о плантѫ din familiïa малвачеiлорѫ adiкѫ d'о famiлie кѫ малба ноаstрѫ (алѫtѫpata firѫрѫ înfѫцiшеазѫ о рамѫрѫ de kotonieрѫ); каракtаpiле sале botaniче sîntѫ: ѫn калiчiѫ îndoitѫ, eksteпiорѫлѫ авîndѫ tpeї dibiziѫнї профѫnde шi марї, inteпiорѫлѫ маї mікѫ, корола кѫ чiнчї петале, stamine нѫmеpoase îmпреѫнаte кѫ база лорѫ, ѫнѫ оварiѫ sѫпеpiорѫ овалѫ saѫ pondѫ, fpѫкtѫлѫ este о капsѫлѫ овалѫ saѫ askѫцiтѫ de мѫрimea ѫнѫї оѫѫ, кѫ tpeї, натpѫ despѫрцiрї în лѫнtpѫ în каре se афлѫ sѫmînца неагрѫ saѫ верdешоарѫ înвѫлiтѫ ка întр'ѫнѫ fелѫ de пѫрѫ албѫ, saѫ галбенѫ, saѫ рошѫ, каре este токmаї matepia бѫmбакѫлѫї. Кîndѫ а кpeskѫtѫ пѫfѫ ачеsta кîтѫ тpебѫе, sпарце капsѫла шi есе афарѫ.

Натpiа ачестеї планtе нѫ este кѫноskѫтѫ кѫ sirѫpitate; atîtѫ шtimѫ нѫмаї кѫ, opiцina sa dар tpe — бѫе кѫѫtатѫ în клiмеле челе маї кѫлdѫpoase; кѫ toate ачеstеа аѫ ажѫнsѫ а сѫ обiшнѫi шi în клiме чева маї temnepate. În рапортѫлѫ kotonieрѫлѫї кѫлtiвatѫ de кѫtpe попѫлi antiчї, сѫ bede кѫ а екziстатѫ atѫнчеа în doѫ sпеце: ѫна маї 'налтѫ, шi алта маї mікѫ; чеа-лалтѫ în fормѫ de арбѫрѫ кpeштеа în Египтѫ, пе кîndѫ челе miче, кpeштеа întpe Asia mікѫ шi Пepsia, шi în алте провiнцiї але opiенtѫлѫї, de ѫnde Гpeчiї а întpodѫs'о маї пе ѫрmѫ în Italia. Amepiка înaintea deskoпepipiї sале, noseda маї мѫлте sпеце de kotoniepї, пѫ ѫрmѫ s'а îmбогѫцiтѫ кѫ маї мѫлte алте провенiте din Asia шi Afpiка, каре saѫ tpansпоptатѫ аколо шi а pеѫшiтѫ преа бiне. Акѫmѫ чеа маї mape napte а sпецелорѫ de kotoniepї ка шi чеа маї mape кѫtime de бѫmбакѫ каре se кѫлtѫеште în лѫmе, провiне din Amepiка прiн intepmeziѫлѫ Англiеї, каре екsпортѫ din Amepiка бѫmбакѫ кpѫdѫ, шi'л ѫрzеште фѫкîndѫ fipe d'о delікаtецѫ некpeziбiлѫ шi ле tpansпортѫ în тоатѫ Европа, în Asia шi Afpiка ѫnde se fаче fелѫpimi de цеsеtѫpї (stamбѫ, madenoлonѫ, аноï чорапi шi ч.). Пѫtemѫ сѫ zічеmѫ кѫ богѫцiа Англiї este базатѫ пѫ ачеаstѫ рамѫрѫ а indѫstpiеї, каре în aniї dѫпѫ ѫрmѫ s'а desволлтатѫ întр'atîta, în кîтѫ непѫmеpoase milioane de балї de бѫmбакѫ floteskѫ акѫmѫ пеste toate мѫpiле пѫmîntѫлѫї ешindѫ din Англiа шi pesiпindѫ-se пеste тоатѫ sѫпрафаца пѫmîntѫлѫї, пînѫ ла insѫлiле очеаніїї челе маї сѫлбаtiче шi челе маї denѫрtatе de чентpѫ кѫлtѫрeї. Este pемаркабiлѫ, кѫ ачеste modeste планte de бѫmбакѫ манцiне пачеа întpe доѫ попоаре марї în лѫme, adiкѫ, întpe марea Бpitanie шi statѫpiле ѫнitе але Amepiчiї; de мѫлte орї рeзбелѫ еpea аме—

ninцatȣ întр'ачeste doъ imnepiĭ în zilele noastpe шi totȣ nȣ s'a fъкȣtȣ, Англia a fъкȣtȣ feлȣpimĭ de концesiȣnĭ Americĭ шtiindȣ къ ла ȣn казȣ de pezбелȣ, America oпpindȣ експортaцiȣnea бȣмбакȣлȣĭ крȣdȣ în Англia, atȣnчea nenȣmepaбіліле машinĭ de ȣpzipea бȣмбакȣлȣĭ, каре екzistъ în Англia, ap sta, шi milioane de лȣкрътopĭ ap ръmînea фъръ пîine; iatъ къ, кȣ dpentȣ кȣвîntȣ, планta бȣмбакȣлȣĭ medитъ d'a fi nȣmitъ планta de паче, maĭ mȣлtȣ de кîtȣ планta de ȣntȣ-deлemnȣ лaantичĭ!

Dap ачeastъ sȣnepiopitate a filatȣpeĭ, шi'a ȣpzipeĭ бȣмбакȣлȣĭ în Англia, пpoвinȣ din admipaбіліле машinĭ de вапорȣ, каре џeniȣлȣ mекanікȣ ал ачestȣĭ nonoлȣ, a кpeatȣ; dap ачeste maшinъ tpeбȣe întpeцinȣtъ în лȣкpape npintp'ȣnȣ комбȣstiбiлȣ eftinȣ, adiкъ npin кърбȣnĭ (fosiлъ) de пъmîntȣ. Anoĭ nічĭ ȣn пъmîntȣ nȣ este maĭ богатȣ în ачeste matepiĭ npeцioase, de кîtȣ ачела ал mapiĭ Бpitaniĭ; ama dap natȣpa шi џeniȣлȣ nȣmaĭ s'aȣ îmnpeȣnatȣ a îmбогъцi ачestȣ nonȣлȣ insȣлapȣ шi totȣ d'odatъ a npoкȣpa omȣлȣĭ modepnȣ îmбpъкъminte maĭ finъ шi mȣлtȣ maĭ eftinъ de кîtȣ a noptatȣ stpъmoшiĭ лȣĭ. Чineva sъ se înкpedinцeze despre ачeasta, sъ fакъ nȣmaĭ o комnapaцiȣne întp'o къmaшъ de madenoлonъ шi de inȣ d'o кȣalitate eгалъ: o sъ вazъ, къ чea de inȣ костъ de чinчisпpe-zече opĭ maĭ mȣлtȣ de кîtȣ чea de бȣмбакȣ. Anoĭ шi asȣnpa konsȣmцiȣneĭ nostavȣлȣĭ de лînъ, pъsпîndipea, konsomaцiȣnea бȣмбакȣлȣĭ a авȣtȣ o mape inflȣinцъ, къчĭ, ȣnde maĭ nainte maĭ toate îmбpъкъmintele epeaȣ de лînъ, aкȣmȣ din kontpa чea maĭ mape napte a îmбpъкъminцiлopȣ sîntȣ de бȣмбакȣ, maĭ кȣ seamъ ла seksȣ feminin. Negpeшitȣ daka nȣ s'ap fi inventatȣ maшine de filatȣpъ de бȣмбакȣ, шi лȣmea epea siлitъ a se îmбpъкa nȣmaĭ în къmъшĭ de inȣ, шi în vestеminte sȣnepioape de nostavȣ, atȣnчea кȣ îmmȣлцipea npoгpesivъ a oamenilopȣ noate ap fi ажȣnsȣ ȣn timnȣ, în кape mȣлцĭ ap fi pedȣsȣ a se пліmба în ȣлiцъ întokmaĭ ka moшȣ Adamȣ în Пapadisȣ, adiкъ, în nȣditatea лopȣ natȣpaлъ; къчĭ кȣлtȣpa inȣлȣĭ шi a кînineĭ nъ de onapte, шi a oiлopȣ de лînъ nъ de alta, n'ap fi de ажȣnsȣ a îndestȣла matepia îmбpъкъminцiĭ џenȣлȣĭ ȣmanȣ. Iatъ къ npetȣtindenea vedemȣ къ nporedinцa daka nъ de onapte a îmmȣлцitȣ oamenii, nъ de altъ napte a îmmȣлцitȣ miжлoaчеле ekzistenцiĭ лopȣ, шi komoditatea vieцi лopȣ; nȣe nічĭ o îndoiaлъ къ tpъimȣ aкȣmȣ maĭ komodȣ шi maĭ eftinȣ de кîtȣ stpъmoшiĭ noшtpi, de шi sîntemȣ aкȣmȣ maĭ mȣлцĭ; ba înкъ ачела кape a stȣdiatȣ леџiле soцietъцiĭ, шtie къ tokmaĭ fiindȣ къ sîntȣ aкȣma maĭ mȣлцĭ oamenĭ nъ пъmîntȣ de кîtȣ nainte; de aчeea tpъimȣ aкȣmȣ maĭ komodȣ, maĭ eftinȣ, шi maĭ înцeлentȣ, шi totȣ ачeste npoгpese îmnpeȣnъ, sîntȣ konpinse în кȣвîntȣлȣ *чivilizaцiȣnea.*

О ратȣръ de планtъ de бȣмбакȣ.

Iџiena попȣларъ.

Лекцiȣnea VII. (Ȣрmape.)

Despre statistikъ în dietetika попȣларъ шi pezȣлtateле eĭ modepne.

Domniлopȣ.

Vopбimȣ aкȣmȣ despre Леџеа Компенsaцiȣnĭ шi konstanцa în toate miшкъpiле че se ȣpmeazъ în лȣmea matepiaлъ.

Кînd oбsepвъmȣ o sepie de miшкъpĭ кȣm se manifestezȣ în dimensiȣne mape пe sȣпpafaцa пъmîntȣлȣĭ, пe înкpedinцъmȣ къ, кȣ toate вapiaцiȣniле кape apъtȣ ачeste miшкъpĭ, tot se aflъ întp'înseлe o tendinцъ a npodȣчe totȣ-d'aȣna ȣn pezȣлtatȣ eкȣaлȣ. S. e. Dȣnе ȣnȣ шipȣ de anĭ nefoлositopĭ пentpȣ agpiкȣлtȣpъ, vine ȣn шipȣ de anĭ кȣ îmбiлшȣgape. Dȣnе o moptaлitate шi e-

пidemie mape saȣ pesбеле лȣнцĭ каре аȣ ȋmпȣцinatȣ пȣmъpȣлȣ oamenilopȣ, попȣлацiȣnea devine mȣлtȣ maĭ tape de кitȣ maĭ nainte, ка sъ se поatъ пȣне ла локȣ ачееа че s'a nierdȣtȣ. Dȣпе епочеле крȣчiateлорȣ каре аȣ цinȣtȣ апроапе doъ sȣte чinчĭ-zечĭ de anĭ (1080—1250) шi în каре s'a пръпъditȣ milioane de oamenĭ din Eȣропа, еȣропеenĭ s'aȣ ȋmȣлцitȣ întp'atita în кitȣ dȣпе ȣn seколȣ, Eȣропа a fostȣ mȣлtȣ maĭ попȣлатъ de кitȣ ла ȋnчепȣtȣлȣ крȣчiadeлорȣ. În aniĭ 1832—36 dȣпъ холеръ, аȣ пъскȣtȣ maĭ mȣлцĭ копiĭ în Eȣропа de кitȣ maĭ nainte.

Тоцĭ попȣлiĭ sъpaчĭ аȣ mȣлцĭ копiĭ, пе кind тоцĭ попȣлiĭ богацĭ аȣ пȣцinĭ копiĭ. Iатъ iаръшi леџеа компenzaцiȣneĭ. Провidenцa divinъ a компensat ла чеĭ sъpaчĭ прin пъчереа аmорȣлȣĭ пъpinteskȣ, лipsa de mijлоаче materiaлe шi vice-versa.

Апоĭ кitȣ de nepegȣлatȣ ni sъ паре къ este ȣn fenomenȣ, totȣ este sȣпȣs ла пȣmita леџе каре аре de skопȣ a продȣче ȣнȣ pesȣлtatȣ konstantȣ шi екаȣлȣ. Nȣmъpȣлȣ zileлорȣ frȣmoase saȣ плоioase, кȣ vinturĭ saȣ кȣ лiniште, negreшitȣ къ пȣ se aseamъnъ în тоцĭ aniĭ întp'ȣнȣ локȣ; dap dakъ observъmȣ ачеste fenomene întp'ȣнȣ mape шipȣ de anĭ (s. e. în 15—20 de anĭ), o sъ ръmînemȣ isбiцĭ de mipape, кitȣ de mape este konstanцa лорȣ. S. e. de ла 1800 пînъ ла 1825, пȣmъpȣлȣ zileлорȣ de плоĭ, шi de vintȣ în Џермania, a fostȣ tokmaĭ atita кitȣ шi пȣmъpȣлȣ zileлорȣ de плоае шi de vintȣ de ла 1825 пînъ 1850, ш. ч. л. Ȣнȣ statistikȣ însemnatȣ a аръtatȣ къ пȣ пȣmaĭ пȣmъpȣлȣ бъецiлорȣ шi feteлорȣ neskȣte пе anȣ, întp'o царъ ръmîne konstantȣ (лȣîndȣ de бaзъ ачеaстъ miшкаре кȣm s'a ȣpmatȣ în maĭ mȣлцĭ anĭ) dap шi пȣmъpȣлȣ копiiлорȣ пъskȣцĭ кȣ feлȣpime de defekte корпорале (прекȣmȣ sȣpzii, skpofȣлошiĭ, пебȣнĭ, чеĭ кȣ деџете лipite ш. ч. л.) шi fenomenele продȣse прin defektele moраle ȣнеĭ нaцiȣnĭ, ръmîne konstantȣ, adeкъ пȣmъpȣлȣ kpimeлорȣ komise în Франца întp'ȣнȣ anȣ, ръmîne konstantȣ.

Кindȣ арȣнкъmȣ o privipe filosofikъ în sfepa miшкъpiлорȣ moраle a ȣmanitъцiĭ, o sъ гъsimȣ în fiinцъ леџеа osчiлaцiȣneĭ. E destȣлȣ ка sъ въ adȣкȣ aminte aiчĭ пȣmaĭ de istopia ȣmanitъцiĭ în toate епочеле saле. Кitȣ de mape шi de nepfeктъ a fostȣ soчietatea antikъ în paпорtȣлȣ шtiinцелорȣ, apteлорȣ шi a tȣtȣpорȣ manifestaцiȣnilорȣ ȣmane! Atȣнчĭ desvoлtapea spipitȣлȣĭ ȣmanȣ a ажȣnsȣ ла Maksimȣ desvoлтъpeĭ saле. Пе ȣpmъ, soчietatea antikъ împpeȣnъ кȣ къdepea Pomeĭ, a къzȣtȣ шi ea шi кȣ dînsa toate прогреселе în шtiinцеле filosofiче шi поlitiче прекȣmȣ шi aptele fpȣmoase. Варварismȣлȣ sekȣлелорȣ mediane a învелitȣ spipitȣлȣ ȣmanȣ întp'ȣнȣ вълȣ întȣnekosȣ, întp'o летарцiе adînкъ шi stȣpidъ, каре a цinȣtȣ o mie de anĭ. Toate шtiinцеле шi apteле аȣ fostȣ пъръsite, ȣitate шi pape; din че în че memopia лорȣ abia s'a гъsitȣ ла ȣнi кълȣгъpĭ, каре аȣ кȣltivatȣ пȣцine tpadiцiȣnĭ ръmase dȣпъ moaptea Eлeniлорȣ шi Pomaniлорȣ чеĭ mapĭ. Spipitȣлȣ ȣmanȣ a ръmasȣ dap în ачеste zече sekoлĭ, în *minimum* desvoлтъpeĭ saле.— Пе ȣpmъ a ажȣnsȣ епока peнaштepeĭ шtiinцелорȣ, епока aktȣaлъ каре esistъ *пȣmaĭ* de пȣцinĭ sekoлĭ (tpeĭ sekȣлĭ апроапе), шi în ачеste пȣцinĭ sekȣлĭ, прогреселе în toate pamȣpiлe шtiinцелорȣ ȣmane, întp'ȣn кȣvîntȣ în toatъ sfepa moраlъ a џенȣлȣĭ ȣmanȣ, este aшa de mape în кitȣ a tpekȣtȣ depapte песте toate прогреселе каре s'a ȣpmatȣ în тоцĭ sekȣлĭ de maĭ nainte, кiap în timпȣлȣ soчietъцiĭ класiче. Iатъ dap къ în timпȣлȣ modepnȣ, spipitȣлȣ ȣmanȣ a ажȣnsȣ din поȣ ла maximum desvoлтъpeĭ saле. Iатъ aiчĭ o osчiлaцiȣne mape în spipitȣлȣ ȣmanȣ mepгîndȣ de ла maximum ла minimum шi vice-versa.

Кȣ toate ачестеа, sъ пȣ'шi înкiпȣiaskъ чinева къ miшкаpea *прогресivъ* a џенȣлȣĭ ȣmanȣ sъ ȣpmeaзъ întp'ȣn черкȣ viчiosȣ, ажȣнгîndȣ dȣп'o кале лȣнгъ iap ла пȣнktȣлȣ eшipeĭ; чi din контра ачеstȣ прогресȣ este o adevъpatъ înaintape, însъ пȣ în лiniъ dpeaптъ, чi în лiniъ spipaлъ кȣm sъ espimъ челебрȣлȣ *Carus*.

Filosofȣлȣ Mendeлsonȣ a zisȣ o ворбъ foapte adînкъ шi жȣstъ. Џенȣлȣ ȣmanȣ, ziче елȣ, îлȣ пȣtemȣ компъра кȣ пасаџepi întp'o къpъцъ de поште, пе кindȣ fie-каре џенepaцiȣne în paptikȣлаpȣ, o пȣtemȣ компара кȣ sȣpȣцiȣлȣ de поште. Прогресȣлȣ sȣpȣцiȣлȣĭ este foapte mъpџinitȣ, adeкъ: пȣmaĭ dintp'o поштъ ла чеа veчinъ; a ажȣnsȣ елȣ ла skопȣлȣ sъȣ finaлȣ, dъ къpъцa кȣ пасаџepiĭ în mîna altȣia ка sъ'ĭ nainteze шi елȣ se întoapче голȣ, dȣпъ че a împлinitȣ misiȣnea sa. Aшa dap пе d'опарте sȣpeцiĭ în пар-

tiкѕларѕ fакѕ прогресе foapte мърџinite, пѕtemѕ ziче оѕчiлеазъ în toatъ вiаца лорѕ în ачеаstъ ѕмбларе мърџinitъ în коаче шi în коло; пе кîndѕ trъѕѕра de поште înainteazъ întр'adевърѕ шерѕ. шi dакъ ар fi ѕн пѕмърѕ infinitѕ de ѕѕреџiї, trъѕѕра ва înainta întр'ѕнѕ modѕ infinitѕ. Аша шi seriea infinitъ de џенераџiѕнї ѕmane, ва адѕче пе џенѕлѕ ѕmanѕ ла ѕн прогресѕ infinitѕ, totѕ апропiindѕ-se ла idеалѕлѕ infinitѕ în перfекџiѕне, înfinitѕ în мърiме, fiindѕ о продѕкџiѕне infinitъ а infinѕлѕлѕї креаторѕ а tѕtѕрорѕ fiinџелорѕ. *)

Акѕмѕ вомѕ treче în ревistъ прiмеле кaѕze але îmmѕлџiреї оаменiлорѕ.

Iatъ резѕltatеле ла каре аѕ ажѕnsѕ statistiчi modернї чеї маї челебрi.

Îмбѕнътъџiреа мiжлоачелорѕ de esistinџъ, нѕtрiminte sѕfiчiente, кѕрѕџенiа каселорѕ шi орашелорѕ (акѕеdѕкte); о клъdiре маї раџionaбiлъ а каселор, шi клъdiреа орашелорѕ кѕ ѕлеџе dрепте шi ларџе; о еdѕкаџiѕне маї бѕнъ а копiiлорѕ în desвoлtареа лорѕ fisiкъ шi мораaъ; îmбѕнътъџiреа органisаџiѕнеї арматeлорѕ tереstре шi марiне; *Baccina*, о бѕбъ medічiнъ поліџieneaskъ, лѕîndѕ кѕ timпѕлѕ мъсѕрiле treбoinчоасе în kontра епidemiiлорѕ; fondареа spitалелорѕ претѕtindinea кѕ dotaџiѕнї богате, клъdite dѕпе черерiле штiinџеї iџiене бѕкѕрîndѕ-se шi d'o îngрiжiре esемпларъ. Fondаре оspiџелорѕ pentрѕ бътрînї, шi infiрмї, fondареа каселорѕ de naштере, de копiї гъsiџї пе ѕлiџe, fondаџiѕнеа крешелор (crèches) saѕ asiлелорѕ de копiї, fondареа asiлелорѕ de zmintiџї шi челелалте ашеzъminte de бiне-фачерї. Fondареа diferiteлорѕ soчietъџї pentрѕ ѕн ажѕторѕ речiпрокѕ шi pentрѕ asiгѕраrea în kontра евeniмentелорѕ непорочite шi кiар а морџiї, кiар шi traktamentѕлѕ маї блîndѕ шi маї ѕmanѕ ал прizoniерiлорѕ; toate ачеste аѕ kontрiбѕitѕ мѕлtѕ ла ачеste резѕltate.

Ачеste sîntѕ кaѕzеле fisiче, dар кaѕzеле морале sîntѕ: Лѕmina штiinџеї, богъџiа наџioналъ прiн каре тоџї мембрi soчietъџеї sîntѕ окѕпаџї; аша dар комерџiѕл, indѕstрia, навiгаџiѕнеа, întр'ѕнѕ кѕвîntѕ енерџiеа наџioналъ а fi întinsъ, toate ачеste бенеfiчiѕрї sînt însoџite маї totѕ-d'aѕна d'ѕн гѕвернѕ лiбералѕ, ѕmanѕ шi tолеratѕ, каре нѕ пѕне педечї нiмѕлѕї în desвoлtареа tѕtѕрорѕ fакѕлtъџiлорѕ sале корпорале шi spiritѕале, ка съ поатъ съ se folоseаskъ ел шi кѕ dînsѕл toatъ soчietatea de ачеаstъ desвoлtаре spontanъ шi раџionaбiлъ.

Domniлорѕ. Кредѕ къ нѕ ва fi de prisosѕ ка съ обсервъмѕ челе маї d'апроапе ѕнеле din чiркоnstanџеле нѕmite аiчi.

În че градѕ нѕtрimîntѕлѕ шi кѕрѕџенiа корпѕлѕї kontрiбѕе ла сънътate шi лѕнџiмеа вiеџеї, вомѕ веdеа ла ѕн алtѕ локѕ.

Despре kondiџiѕнiле сънitаре але локѕinџiлор, iар вомѕ ворбi маї пе ѕрмъ; аколо вом веdеа

*) *NOTЪ* *In ачеаstъ лекџiѕне am ворбitѕ de* îmбѕнътъџiреа esistinџеї омѕлѕї in timпѕлѕ aktѕалѕ шi de прелѕнџiреа вiеџiї sале продѕsе прiнtр'ачеаstъ îmбѕнътъџiре. Iatъ акѕмѕ кite-ва лiste statistiче каре прове ачеstea :

Dѕпе *Moreau de Jones* еatъ рапортѕлѕ оаменiлорѕ морџї întр'ѕнѕ анѕ, ла sѕма локѕitoрiлорѕ.

In Italia, Гречiа, Тѕрчiа.	—	—		1:	30.
In Оланda, Франчiа, Прѕsia.	—	—		1:	56.
In Елвеџiа, Аѕstрia, Портѕгалiа шi Іspania.				1:	40.
In Рѕsiea Еѕропеене шi Полonia	—			1:	45.
In Норвеџiea.	—	—	—	1:	48.
In Islanda.	—	—	—	1:	53.

Dѕпъ Chateauneufii s'а îmбѕнътъџitѕ терменѕлѕ de мiжлокѕ ал *вiеџеї омѕлѕї,* in Франчiа de ла анѕлѕ 1780, пînъ ла анѕлѕ 1825, in modѕлѕ ѕрмъторѕ:

Pentрѕ копiї de 10 анї, s'аѕ îmбѕнът џitѕ кѕ 11 $^{8}/_{10}$ анї.

Pentрѕ оаменї de 50 анї, s'аѕ îmбѕнътъџitѕ кѕ 11 анї.

Pentрѕ оаменї de 60 анї, s'аѕ îmбѕнътъџitѕ кѕ 9 $^{6}/_{10}$ анї.

Dар in Еѕропа întреаgъ ачеаstъ îmбѕнътъџiре s'аѕ прелѕнџiре а терменѕлѕї de мiжлокѕ ал вiеџеї, s'а ѕрмаtѕ in modѕлѕ ѕрмъторѕ:

Ла оаменї de ла 20 пînъ ла 45 de анї îmбѕнътъџiреа este кѕ 3 анї.

Ла оаменї de 50 анї îmбѕнътъџiреа este кѕ 5 saѕ 6 анї.

Ла оаменї de 70 анї îmбѕнътъџiреа este кѕ 2 анї.

Dintре toate наџiѕнiле din Еѕропа, îmmѕлџiреа попѕлаџiѕнеї in градѕлѕ челѕ маї маре s'а ѕрмаtѕ in Прѕsia (ла 1817 аѕ fostѕ in Прѕsia 10 $^{1}/_{3}$ мiлioане локѕitoрї, акѕмѕ sintѕ аколо 16 $^{1}/_{3}$ мiлioане локѕitoрї, прiн ѕрмаре adъоџiреа анѕалъ а fostѕ кѕ $^{13}/_{4}$ ла sѕtъ). Dѕпе Прѕsia вiне Мареа Бритania) in анѕлѕ 1821 а авѕtѕ попѕлаџiѕне de 21 мiлioане, акѕмѕ 27 мiлioане, прiн ѕрмаре adъоџiреа aceasta а fostѕ 1 $^{1}/_{3}$ прочent.) In Аѕstрia adъоџiреа анѕалъ este кѕ ѕнѕ ла sѕtъ din *попѕлаџiѕне*, dар in Франчiа нѕмаї кѕ $\frac{2}{3}$ ла sѕtъ. Imпреџiѕрареа кѕрioasъ este, къ din diferiteле sxisme (sekte) de крештinї, protestanџi saѕ лѕtерanї съ îmmѕлџeskѕ маї мѕлtѕ dл kitѕ тоџї, dѕпъ dinшiї вiнѕ наџiѕнiле кѕ лeџea ортodoksъ, шi dѕпе dinшiї наџiѕнiле католiче, каре se îmmѕлџeskѕ маї пѕџinѕ de kitѕ toate челе-лалте; ва înкъ Іspania, ачеаstъ џаръ католiкъ în челѕ маї маре градѕ, нѕ нѕмаї къ нѕ s'а îmmѕлџitѕ, чi din kontра попѕлаџiѕнеа еї s'а мiкшоратѕ in sекѕлi din ѕрмъ. In timпѕлѕ Маѕрелорѕ, Іspania авеа 14 мiлioане акѕмѕ аре нѕмаї 8 мiлioане de локѕitoрї.

къ пънъ ла ȣн градȣ̆, kondiцiȣnile estetiче, пен-трȣ фрȣмȣсецеа локȣinцелорȣ̆, koinчide шi кȣ kondiцiȣnile iцieniче че аȣ̆ de skопȣ̆ сънътatea ло-кȣitoriлорȣ̆. Kaseлe bine aerisite, лȣminoase, înkonцiȣrate de verdeцȣрĭ каре плакȣ̆ okiлорȣ̆, toate aчeste kase sîntȣ̆ шi челе maĭ сънътoase. Este într'adeвърȣ̆ o impreцiȣrare ремаркабилъ къ stiлȣл архitektonikȣ̆ ал ȣнеĭ епоче, este kom-формȣ̆ кȣ карактерȣлȣ̆ цeнeралȣ̆ ал aчestei епоче. În sekолȣлĭ mediane плинȣ̆ de обskȣritate шi de ideĭ грешite шi fantastiче, atȣнчĭ шi орашеле че saȣ̆ клъditȣ̆ аȣ̆ авȣtȣ̆ ȣлiцe обskȣре, strîmte nedrepte шi кȣ kotitȣрĭ fantastiче; în orientȣ̆ ȣnde ideea soчiabiлitъцeĭ dintre oamenĭ lipseшte кȣ totȣлȣ̆, аколо interiorȣлȣ̆ kaseлорȣ̆ este foarte фрȣмoase шi sпlendidȣ̆ пе kîndȣ̆ esteriorȣлȣ̆ a-чestорȣ̆ kase este ȣritȣ̆, înfъцiшîndȣ-se фъръ fa-цade шi kiар фъръ ferestre; de aчeaa ȣлiцiлe sîntȣ̆ triste, monotone шi nekȣrate. Orientaлȣ-лȣĭ îĭ плаче къръцenia шi kiар лȣksȣлȣ̆, dar nȣ-maĭ în kasa лȣĭ, пентрȣ dînsȣл, шi nȣ afаръ пен-трȣ beneфiчiȣл soчieтъцeĭ, къчĭ ideea плъчериiлорȣ̆ soчiaлe nȣ esistъ пентрȣ dînsȣлȣ̆. Îmmȣлцirea oameniлорȣ̆ prin îmбȣнътъцirea edȣкaцiȣneĭ fiziче шi moraлe a kopiiлорȣ̆, este ȣnȣлȣ̆ din пȣнkteлe челе maĭ importante aлe iцieneĭ попȣлaре. O съ авемȣ̆ okasiȣne în алтȣ̆ локȣ̆ a ворбi maĭ пе ларгȣ̆ despre aчestȣ̆ пȣнktȣ̆, de каре depinde вii-torȣл ȣmeniреĭ; însъ вомȣ̆ pomeni maĭ ла вале ȣнеле din резȣлtatele statistiче челе maĭ intere-sante, каре съ raportezȣ̆ ла aчestȣ̆ пȣнktȣ̆.

Organizaцiȣnea регȣлатъ а оштiriлорȣ̆ mo-derne, ȣnde toate резȣлtatele шtiinцелорȣ̆ me-dikaлe sîntȣ̆ întrebȣinцate spre aлe manцine totȣ̆-d'aȣna în stare бȣнъ шi сънътoasъ, este aшa de departe de nedesчiплina ordiiлорȣ̆ soldesчe nȣmite ландskenexte în sekолеле mediane каре аȣ̆ тръitȣ̆ nȣmaĭ de жафȣрĭ шi de esчесȣрĭ шi prin ȣрмаре аȣ̆ fostȣ̆ nȣ nȣmaĭ o kaлamitate пȣбликъ пентрȣ четъцeнĭ, kiар шi eĭ înшȣшĭ saȣ̆ konsȣmatȣ̆ кърîndȣ̆ în ȣрма вieцeĭ лорȣ̆ перегȣлатъ шi a-бȣzivъ.

Вакчiнa (altoirea) este negreшitȣ̆ inven-цiȣnea medikaлъ чеа maĭ saлȣtarie în timпȣриле moderne; къчĭ deatȣнчĭ înkoaчe, вiчiȣл teribiлȣ̆ aл вȣвatȣлȣĭ a perdȣt гроаzа лȣĭ; însъ sînt ȣniĭ каре pretindȣ̆ къ кȣ вакчiна s'a îmmȣлцitȣ̆ патима skro-фȣлелорȣ̆, ла kopiĭ; aчestea este o esaцeraцiȣne. Вакчiна лȣатъ de ла ȣн kopiлȣ̆ сънътosȣ̆ nȣ dъ skroфȣлȣ̆ ла kopiлȣлȣ̆ altoitȣ̆, însъ kîndȣ̆ aчestȣ̆ kopiлȣ̆ a авȣtȣ̆ maĭ nainte în kорпȣлȣ̆ лȣĭ o пре-disposiцiȣne пентрȣ aчeastъ патимъ, atȣнчĭ se întîmплъ kîte odatъ къ dȣпе вакчiнаре, патима aчeastъ askȣnsъ în kорпȣ̆, съ faче viziбiлъ; însъ aчeste sîntȣ̆ nimte faпte isoлate шi în цeнeрaлȣ̆ trебȣе съ не бȣкȣрътȣ̆ шi kiар съ мȣлцȣмimȣ̆ черȣлȣĭ пентрȣ aчeastъ invenцiȣne mare.

Medichina поліцieneaskъ аре ȣн kîmпȣ̆ foarte întinsȣ̆ пентрȣ лȣкръриле eĭ. Toate мъсȣрiле iцieniче spre a апъра soчieтъцiлe de перiколȣлȣ̆ morцiĭ provenindȣ̆ din epidemiĭ saȣ̆ din nepъzi-rea регȣлелорȣ̆ iцieniче пȣбличе, sîntȣ̆ în sfera eĭ. Шi zeȣ̆, nȣ trебȣе съ mерцемȣ̆ преа de-parte spre a гъsi argȣmente afirmative пентрȣ aчeasta; e destȣлȣ̆ ка съ не adȣчемȣ̆ aminte nenorочiriлe prodȣse maĭ nainte kiар ла noĭ în цeара Romîneaskъ din kaȣza чiȣmeĭ. Izoлarea karantineaskъ каре este o ramȣръ a medichineĭ поліцieneшtĭ, a skъпатȣ̆ цeара de aчeastъ гро-zavъ sabie a лȣĭ Damokle, каре neînчetatȣ̆ a-meninцatȣ̆ локȣitoriĭ din Romъnia de invaziȣnĭ noĭ aлe чiȣmeĭ, шi каре фъкȣse къ oameniĭ тръiserъ ка nimte nomazĭ, кȣ лъziле înkъркate, гata a fȣцi peste гранiцъ ла чeлȣ̆ maĭ mikȣ̆ sgo-motȣ̆ d'o moarte гравникъ. Ачоĭ poate съ în-целеагъ fie-каре къ o asemenea frikъ, împiedi-къ desvoltarea forцелор пȣбличе ȣнеĭ naцiȣnĭ шi kiар preskȣrteazъ вieaцa oameniлорȣ̆.

Komȣnikaцiȣnĭ шtiinцifiче miчĭ.

Fata Morгana în Rȣsia.

În stepeлe din sȣdȣлȣ̆ Rȣsieĭ se aratъ aчestȣ̆ fe-nomenȣ̆ nekȣnoskȣtȣ̆ în цъrĭ локȣite. Eatъ че ra-portъ despre aчeasta ȣн воiажорȣ̆. Am кълъtoritȣ̆ ziче eлȣ̆ de ла Taganrok ла Mariupol amîndoъ ораше че se afла ла църтȣриле мъреĭ Asofiче depъrtate ȣna de alta 125 верste шi drȣмȣлȣ̆ între eĭ mерце de-parte de mare. Într'o zi кълъtorindȣ̆ аколо, îndatъ mi s'a пъръtȣ̆ къ вѣдȣ̆ ȣн орашȣ̆ mikȣ̆ кȣ doъ тȣр-нȣрĭ ла каре s'apropie o кораbie плȣtindȣ̆ пе mare; кȣ kîtȣ̆ mерцeамȣ̆ maĭ мȣлtȣ̆ în direкцiȣnea kontrarie кȣ kîtȣ̆ паркъ aчestȣ̆ орашȣ̆ кȣ кораbie s'a apropiatȣ̆ maĭ мȣлtȣ̆ ла mine, în kîtȣ̆ ла sfîrшitȣ̆ mi s'a пъръtȣ̆ къ вѣдȣ̆ шi oamenĭ пе кораbie. Dar aкȣмȣ̆ am лȣатȣ̆ океанȣ шi m'am ȣitatȣ̆, че mirare! Орашȣл кȣ marea s'a фъкȣtȣ̆ невъзȣte къчĭ aste era nȣmaĭ o iлȣziȣne optiкъ че s'aratъ în stepe, кȣnoskȣtъ sȣб nȣmirea de «Fata Morгana.»

Aлцi воiажорĭ raportъ de fata morгana viziбiлъ пе mare, каре aratъ departe орашъ dȣпе църтȣрĭ паркъ întoarse кȣ akoperiшеле în жосȣ̆, kaseлe zбȣрînd în aerȣ̆. Кълъtori în deserteлe Saxara вѣдȣ̆ departe oase verzĭ кȣ лакȣрĭ, кȣ oamenĭ шi мȣлцime de kaĭ adȣnaцĭ шi kindȣ̆ s'apropie, se înkredinцezȣ̆ къ a-чeasta era nȣmaĭ o iлȣziȣne optiкъ. Kaȣza fiziкъ a aчestȣĭ fenomenȣ̆, trебȣе s'o кътъmȣ̆ în kalitatea ae-рȣлȣĭ че resfrînцe razeлe лȣmineĭ, прекȣmȣ̆ o desvoлtъ maĭ пе ларгȣ̆ шtiinцa fiziче.—